

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj trimestrial
privind riscurile
sistemice
decembrie 2017

Anul I, nr. 1

Sondaj trimestrial
privind riscurile sistemice
Decembrie 2017

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.
Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative
și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

Cuprins

Sondaj trimestrial privind riscurile sistemice	5
Anexa 1. Harta principalelor riscuri la adresa stabilității financiare la nivel global	7
Anexa 2. Harta riscurilor la adresa stabilității financiare – opiniile băncilor din România	8
Anexa 3. Răspunsurile băncilor la chestionarul privind riscurile sistemice	9
Anexa 4. Structura chestionarului privind riscurile sistemice și precizări metodologice	18

Sondaj trimestrial privind riscurile sistemice

Elaborarea unui chestionar periodic care să conțină informații privind evaluarea instituțiilor de credit cu privire la riscurile cu potențial sistemic este menită să asigure o mai bună înțelegere a evoluțiilor care pot avea un impact la adresa stabilității financiare.

Materialul de față reprezintă prima diseminare a rezultatelor sondajului privind riscurile sistemice. Sondajul este efectuat periodic de BNR, pe baza unui chestionar care este transmis celor mai importante instituții de credit. Acestea dețineau circa 86 la sută din activele totale ale sectorului bancar în luna noiembrie 2017. Sondajul este realizat trimestrial, în lunile ianuarie, aprilie, iulie, octombrie și este adresat persoanelor cu atribuții de conducere din cadrul departamentelor de administrare a riscului ale instituțiilor de credit participante.

Sondajul prevede o serie de riscuri care pot fi considerate sistemice, iar instituțiile de credit participante: (i) propun o ierarhizare a respectivelor riscuri după importanța posibilelor consecințe asupra sistemului financiar; (ii) evaluează capacitatea lor de a face față consecințelor în ipoteza concretizării riscului și (iii) evaluează probabilitatea de apariție a riscului sistemic. Opiniile instituțiilor de credit vizează așteptările privind următoarele 12 luni. Analiza diseminată prezintă evaluarea la nivel agregat a riscurilor cu caracter sistemic.

La nivelul Uniunii Europene, cele mai recente evaluări privind evoluția riscurilor și a vulnerabilităților la adresa stabilității financiare indică drept riscuri cu potențial sistemic provenind din: (i) reevaluarea primei de risc pe piețele financiare internaționale; (ii) reacțiile adverse dintre profitabilitatea scăzută a sectorului bancar și creșterea economică redusă, în contextul provocărilor structurale pentru sectorul bancar din zona euro; (iii) provocările la adresa sustenabilității datoriei sectorului public și privat, în contextul incertitudinii asociate cadrului politic și (iv) lichiditatea în sectorul financiar nebanca și posibilele implicații pentru sistemul financiar (Anexa 1).

Conform Sondajului trimestrial privind riscurile sistemice¹, cele mai mari instituții de credit din România au identificat în exercițiul curent șase riscuri ridicate și două moderate, similar rezultatelor exercițiului anterior (septembrie 2017). Primele trei riscuri cu potențial sistemic ridicat la adresa sectorului bancar autohton se mențin aceleași cu cele de la evaluarea precedentă: (i) cadrul legislativ incert și imprecizabil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului bancar; (ii) riscul de creștere a costului de finanțare ca urmare a majorării ratei dobânzii și/ sau a deprecierei monedei naționale cu efecte negative asupra capacității de plată a debitorilor, în special a populației și IMM și (iii) riscul deteriorării rapide a încrederii

¹ În Tabelul 1 din Anexa 2 sunt prezentate opiniile băncilor cu privire la riscurile sistemice, în Anexa 3 sunt prezentate răspunsurile individuale ale băncilor, iar în Anexa 4 este detaliată structura chestionarului trimis băncilor și sunt descrise unele aspecte metodologice.

investitorilor în economiile emergente în contextul evoluțiilor externe și/sau interne. Se remarcă o creștere a impactului în cazul materializării riscurilor legate de creșterea costului finanțării și de deteriorarea încrederii investitorilor în economiile emergente.

Riscul asociat inovației financiare și provocărilor la adresa securității cibernetice se menține drept cel de-al patrulea risc sistemic ridicat, similar exercițiului anterior și este în continuare considerat de bănci ca fiind un risc dificil de gestionat. Ultimele două riscuri sistemice ridicate au fost considerate de instituțiile de credit ca fiind: (i) riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială și (ii) riscul provenind din creșterea accelerată a creditării populației.

Băncile au încadrat în categoria riscuri sistemice moderate următoarele riscuri: (i) riscul de menținere a unei evoluții modeste a activității de creditare a sectorului companiilor nefinanciare și (ii) riscul de intensificare a legăturii dintre sectorul bancar și sectorul public. Acestea s-au menținut relativ neschimbate comparativ cu exercițiul anterior.

Anexa 1

Harta principalelor riscuri la adresa stabilității financiare la nivel global

Tabel 1. Principalele riscuri identificate de BCE asupra sistemului financiar european

	Nivelul riscului
1. Riscul privind reevaluarea primei de risc pe piețele financiare internaționale	risc sistemic mediu
2. Riscul provenind din reacțiile adverse dintre profitabilitatea scăzută a sectorului bancar și creșterea economică redusă, în contextul provocărilor structurale pentru sectorul bancar din zona euro	risc sistemic mediu
3. Provocările la adresa sustenabilității datoriei sectorului public și privat, în contextul incertitudinii asociate cadrului politic	risc sistemic mediu
4. Riscul privind lichiditatea în sectorul financiar nebanca și posibilele implicații pentru sistemul financiar	risc sistemic potențial

Sursa: BCE – *Financial Stability Review*, noiembrie 2017

Tabel 2. Principalele riscuri identificate de către FMI asupra stabilității financiare la nivel global

	Nivelul riscului
1. Riscul de piață și de lichiditate	ridicat, neschimbat față de evaluarea anterioară (aprilie 2017)
2. Riscurile asociate piețelor emergente	ridicat, în scădere față de evaluarea anterioară pe fondul îmbunătățirii fundamentelor și condițiilor de finanțare externe (aprilie 2017)
3. Riscuri la nivel macroeconomic	ridicat, dar în scădere față de evaluarea anterioară pe fondul creșterii economice la nivel global (aprilie 2017)
4. Riscul de credit	ridicat, neschimbat față de evaluarea anterioară (aprilie 2017), deși în structură se observă o îmbunătățire pentru sectorul bancar, dar o creștere a riscului pentru sectorul companiilor și al populației

Sursa: FMI – *Global Financial Stability Report*, octombrie 2017

Tabel 3. Harta riscurilor la adresa stabilității financiare din România

	Deteriorarea încrederii investitorilor în economiile emergente
	Tensionarea echilibrelor macroeconomice
	Creșterea îndatorării populației atât prin canalul băncilor, cât și al IFN
	Disciplina scăzută la plată în economie, vulnerabilități în bilanțul firmelor
	Accelerarea creșterii prețurilor imobiliare
	risc sistemic sever
	risc sistemic ridicat
	risc sistemic moderat
	risc sistemic redus

Notă: Culoarea indică intensitatea riscului. Săgețile indică perspectiva riscului în perioada următoare.

Sursa: BNR – *Raportul asupra stabilității financiare*, decembrie 2017

Anexa 2

Harta riscurilor la adresa stabilității financiare – opiniile băncilor din România

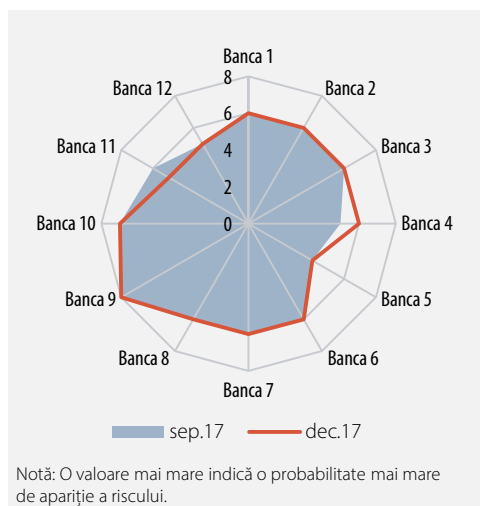
Tabel 1. Opiniile băncilor privind riscurile sistemice asupra sistemului financiar² pentru perioada decembrie 2017 – decembrie 2018

Nr.*	Risc sistemic asupra sectorului financiar	Nivelul curent al riscului**	Dificultatea de gestionare a riscului***
Risc 1	Cadrul legislativ incert și imprevedibil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului bancar	→	→
Risc 2	Riscul de creștere a costului de finanțare ca urmare a majorării ratei dobânzii și/sau a deprecierei monedei naționale cu efecte negative asupra capacității de plată a debitorilor, în special a populației și IMM	→	→
Risc 3	Riscul deteriorării rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente în contextul evoluțiilor externe (de ex.: creșterea economică la nivel global, modificările de ordin politic și accentuarea tensiunilor geopolitice, sectorul bancar european) și/sau interne (de ex.: politici fiscale prociclice, adâncirea deficitului de cont curent)	→	→
Risc 4	Riscul asociat inovației financiare și provocărilor la adresa securității cibernetice	→	→
Risc 5	Riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială	→	→
Risc 6	Riscul provenind din creșterea accelerată a creditării populației	→	→
Risc 7	Riscul de intensificare a legăturii dintre sectorul bancar și sectorul public, atât datorită expunerilor directe, cât și indirecte	→	→
Risc 8	Riscul de menținere a unei evoluții modeste a activității de creditare a sectorului companiilor nefinanciare, în condițiile unui mediu caracterizat de o disciplină la plată laxă, dar și a existenței unui potențial de creștere sustenabilă a creditării, cu implicații negative asupra perspectivelor economice pe termen mediu și lung	→	→
	<ul style="list-style-type: none"> ■ risc sistemic sever/ foarte dificil de gestionat (valori absolute între 7 și 8) ■ risc sistemic ridicat/ dificil de gestionat (valori absolute între 5 și 6) ■ risc sistemic moderat/ gestionabil (valori absolute între 3 și 4) ■ risc sistemic redus/ fără probleme (valori absolute între 1 și 2) 		
* Ordinea riscurilor este dată de importanța medie a riscului conform răspunsurilor băncilor.			
** Culoarea indică nivelul curent al riscului, luând în calcul probabilitatea de materializare a acestuia și impactul asupra sectorului bancar în caz de materializare în cursul unui an.			
*** Culoarea indică nivelul curent al dificultății de gestionare a riscului de către instituțiile de credit.			
Săgețile indică evoluția riscului/capacității de gestionare a acestuia relativ la exercițiul anterior (septembrie 2017), considerând un prag de materializare de 0,5 puncte.			

² Pentru structura chestionarului și aspectele metodologice, a se vedea Anexa 4.

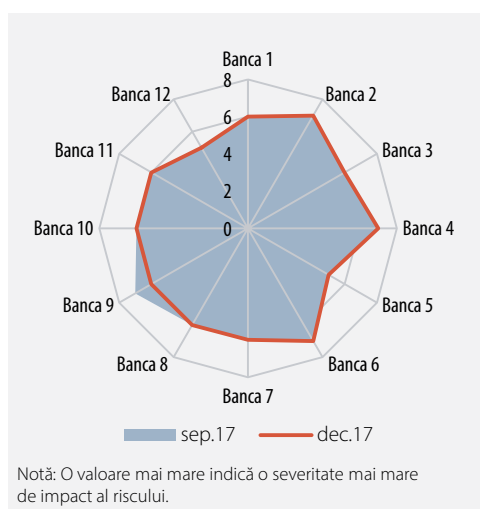
Anexa 3

Răspunsurile băncilor la chestionarul privind riscurile sistemice

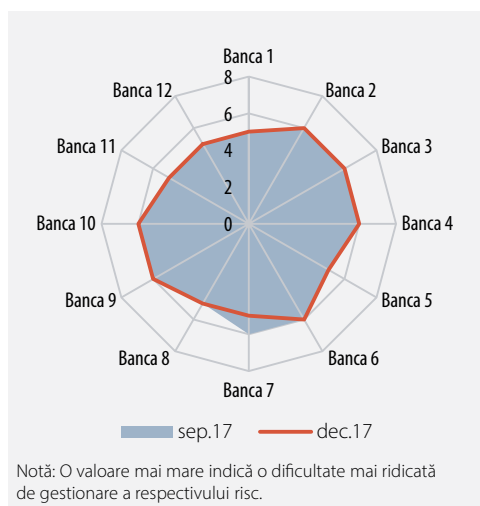
Grafic 1a.

Răspunsurile băncilor referitoare la probabilitatea de apariție a riscului privind cadrul legislativ incert și imprecizabil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului bancar

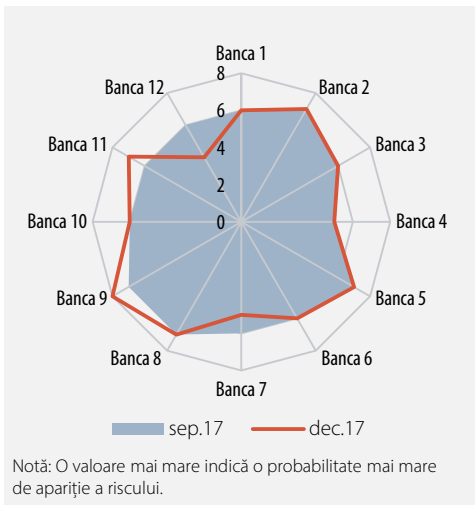
Grafic 1b.

Răspunsurile băncilor referitoare la severitatea impactului riscului privind cadrul legislativ incert și imprecizabil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului bancar

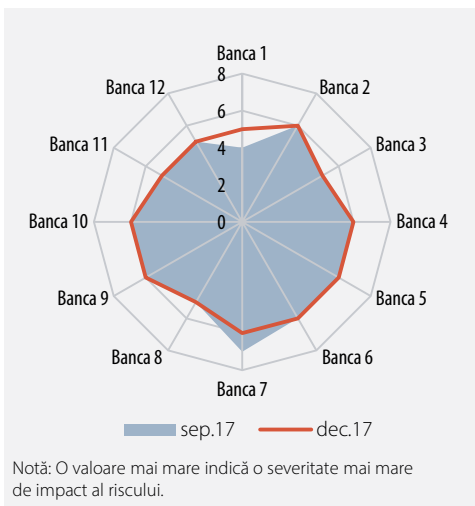
Grafic 1c.

Răspunsurile băncilor referitoare la dificultatea de gestionare a riscului privind cadrul legislativ incert și imprecizabil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului bancar

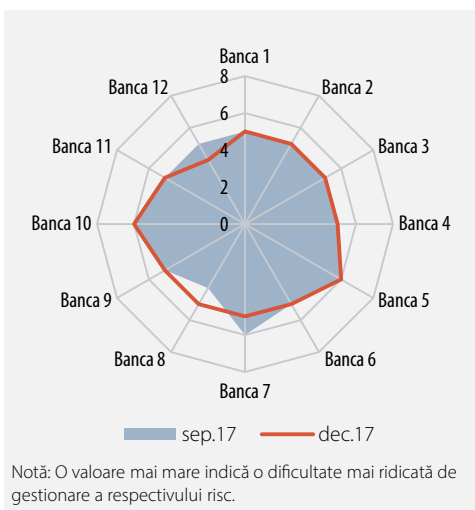
Grafic 2a.

Răspunsurile băncilor privind probabilitatea de apariție a riscului de creștere a costului de finanțare ca urmare a majorării ratei dobânzii și/sau a deprecierei monedei naționale cu efecte negative asupra capacității de plată a debitorilor, în special a populației și IMM

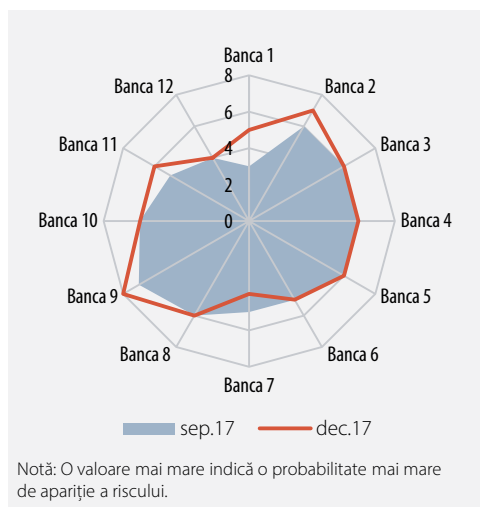
Grafic 2b.

Răspunsurile băncilor privind severitatea impactului riscului de creștere a costului de finanțare ca urmare a majorării ratei dobânzii și/sau a deprecierei monedei naționale cu efecte negative asupra capacității de plată a debitorilor, în special a populației și IMM

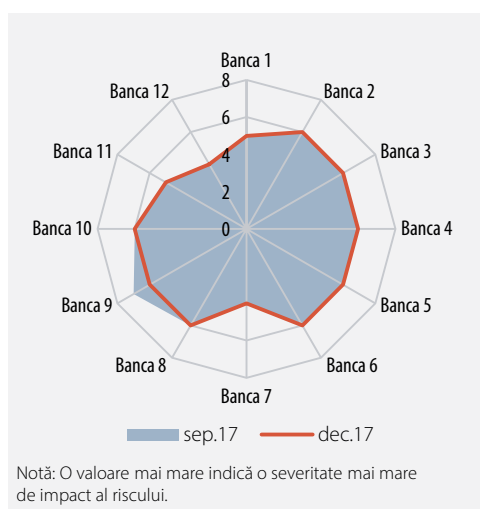

Grafic 2c.

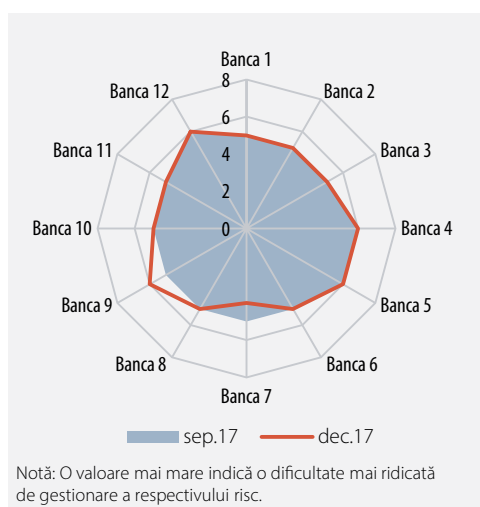
Răspunsurile băncilor privind dificultatea de gestionare a riscului de creștere a costului de finanțare ca urmare a majorării ratei dobânzii și/sau a deprecierei monedei naționale cu efecte negative asupra capacității de plată a debitorilor, în special a populației și IMM

Grafic 3a.

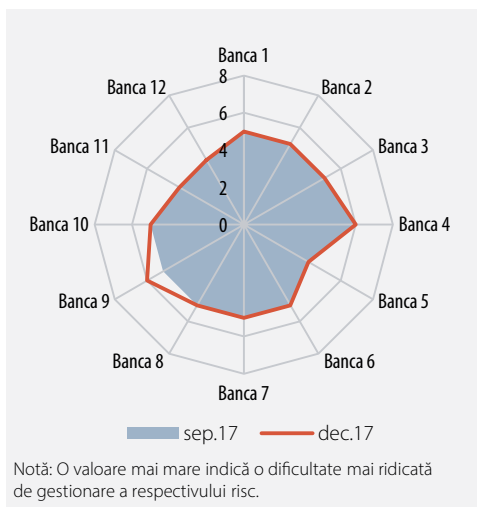
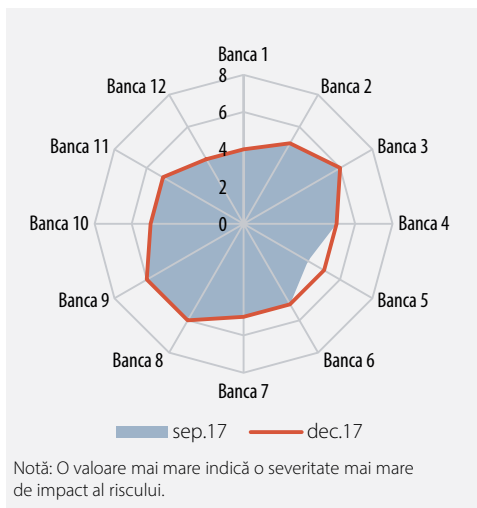
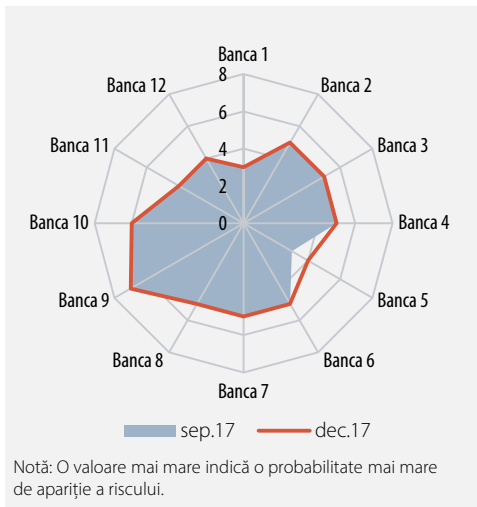
Răspunsurile băncilor privind probabilitatea de apariție a riscului deteriorării rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente în contextul evoluțiilor externe (de exemplu: creșterea economică la nivel global, modificările de ordin politic și accentuarea tensiunilor geopolitice, sectorul bancar european) și/sau interne (de exemplu: politici fiscale prociclice, adâncirea deficitului de cont curent)

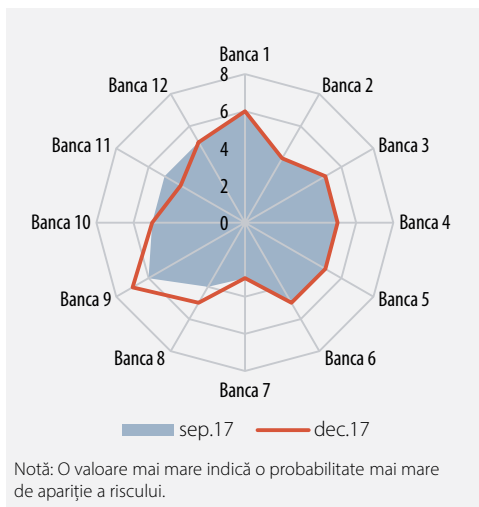
Grafic 3b.

Răspunsurile băncilor privind severitatea impactului riscului deteriorării rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente în contextul evoluțiilor externe (de exemplu: creșterea economică la nivel global, modificările de ordin politic și accentuarea tensiunilor geopolitice, sectorul bancar european) și/sau interne (de exemplu: politici fiscale prociclice, adâncirea deficitului de cont curent)

Grafic 3c.

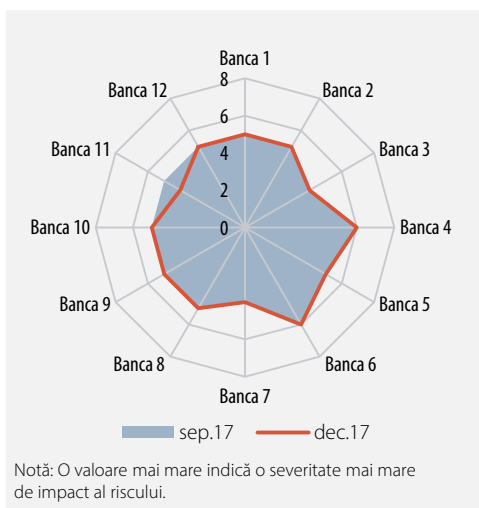
Răspunsurile băncilor privind dificultatea de gestionare a riscului deteriorării rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente în contextul evoluțiilor externe (de exemplu: creșterea economică la nivel global, modificările de ordin politic și accentuarea tensiunilor geopolitice, sectorul bancar european) și/sau interne (de exemplu: politici fiscale prociclice, adâncirea deficitului de cont curent)

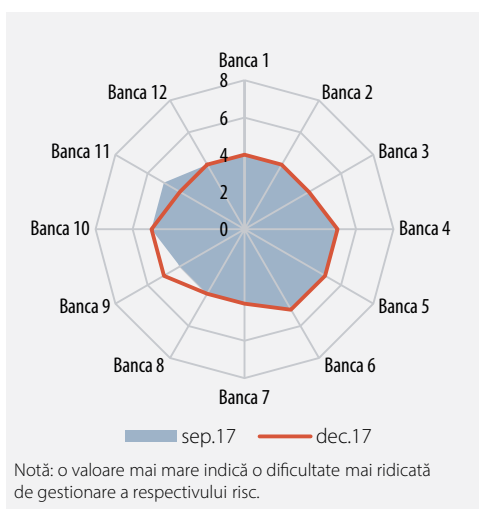
Grafic 5a.

Răspunsurile băncilor privind probabilitatea de apariție a riscului asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială (de exemplu: creșterea prețurilor imobilelor rezidențiale)

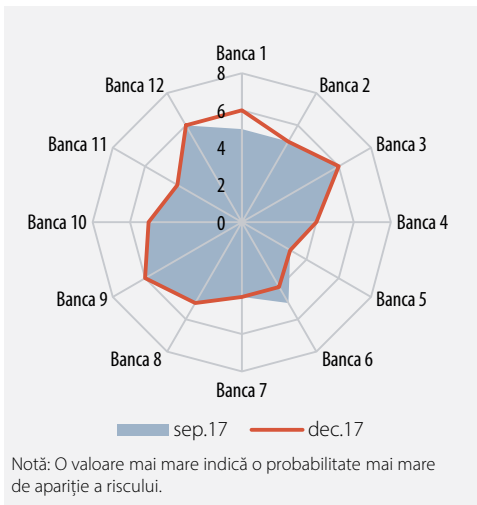
Grafic 5b.

Răspunsurile băncilor privind severitatea impactului riscului asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială (de exemplu: creșterea prețurilor imobilelor rezidențiale)

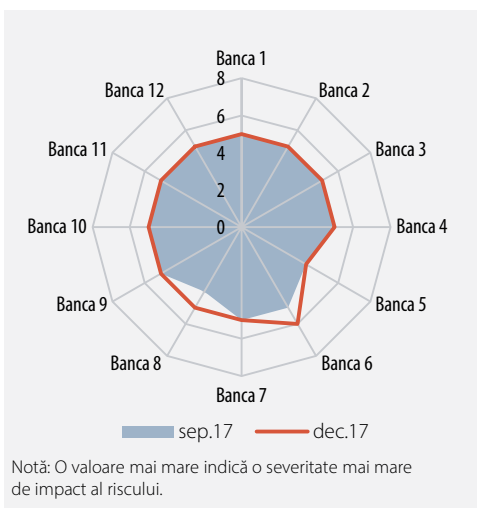
Grafic 5c.

Răspunsurile băncilor privind dificultatea de gestionare a riscului asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială (de exemplu: creșterea prețurilor imobilelor rezidențiale)

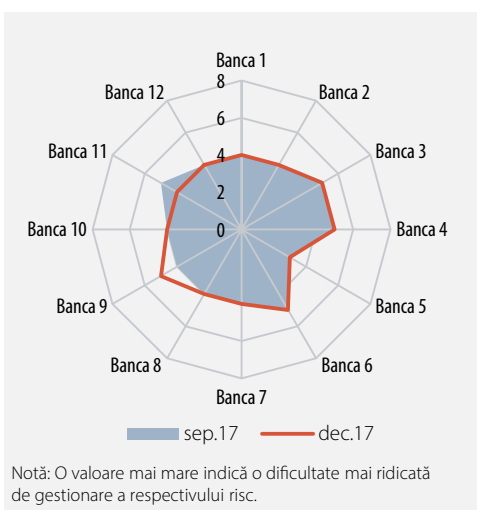
Grafic 6a.

Răspunsurile băncilor privind probabilitatea de apariție a riscului provenind din creșterea accelerată a creditării populației

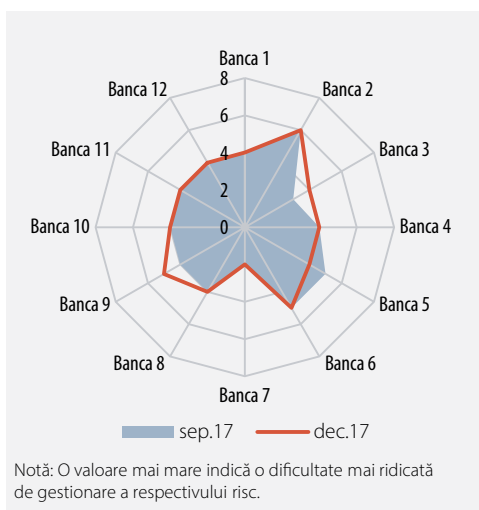
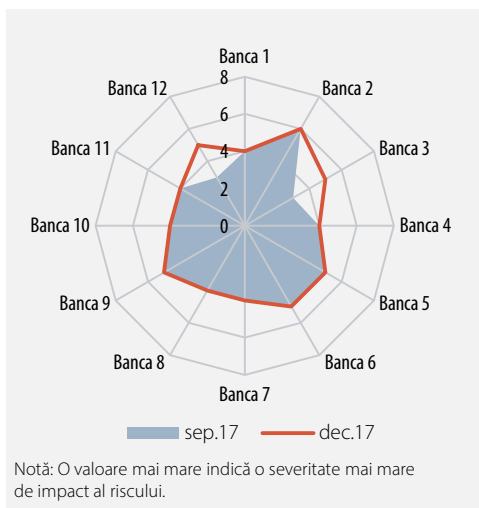
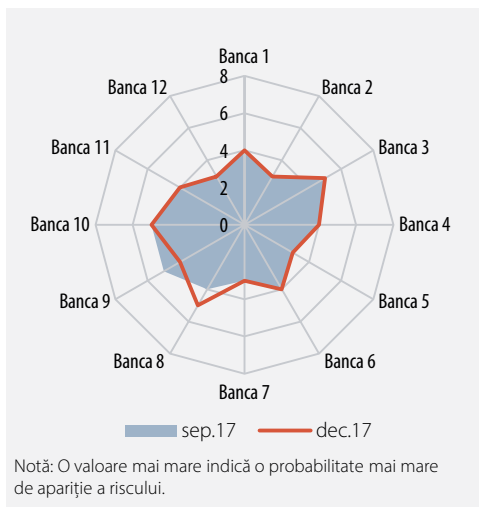
Grafic 6b.

Răspunsurile băncilor privind severitatea impactului riscului provenind din creșterea accelerată a creditării populației

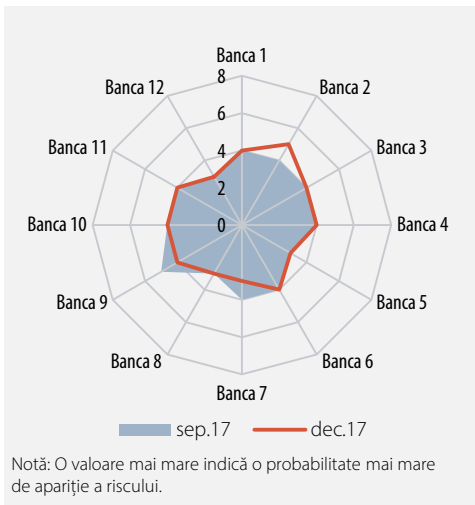

Grafic 6c.

Răspunsurile băncilor privind dificultatea de gestionare a riscului provenind din creșterea accelerată a creditării populației

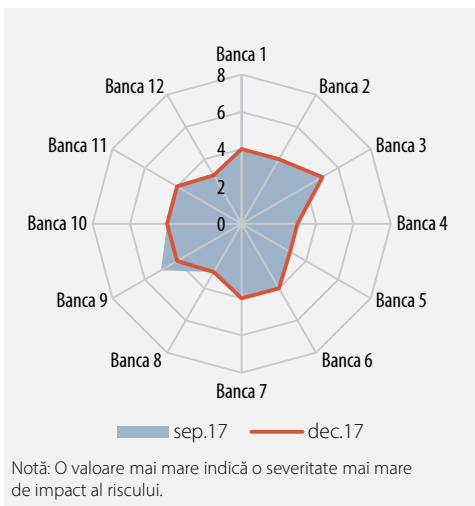

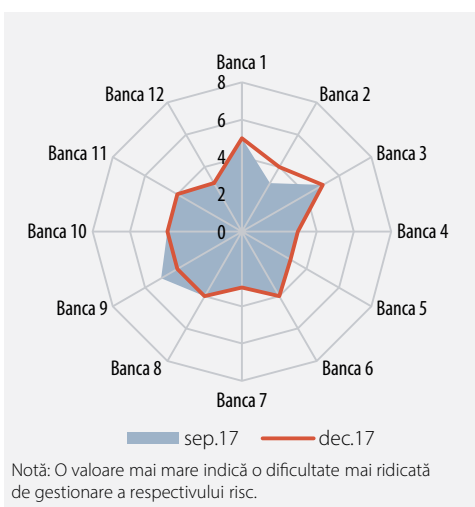
Grafic 8a.

Răspunsurile băncilor privind probabilitatea de apariție a riscului de menținere a unei evoluții modeste a activității de creditare a sectorului companiilor nefinanciare, în condițiile unui mediu caracterizat de o disciplină la plată laxă, dar și ale existenței unui potențial de creștere sustenabilă a creditării, cu implicații negative asupra perspectivelor economice pe termen mediu și lung

Grafic 8b.

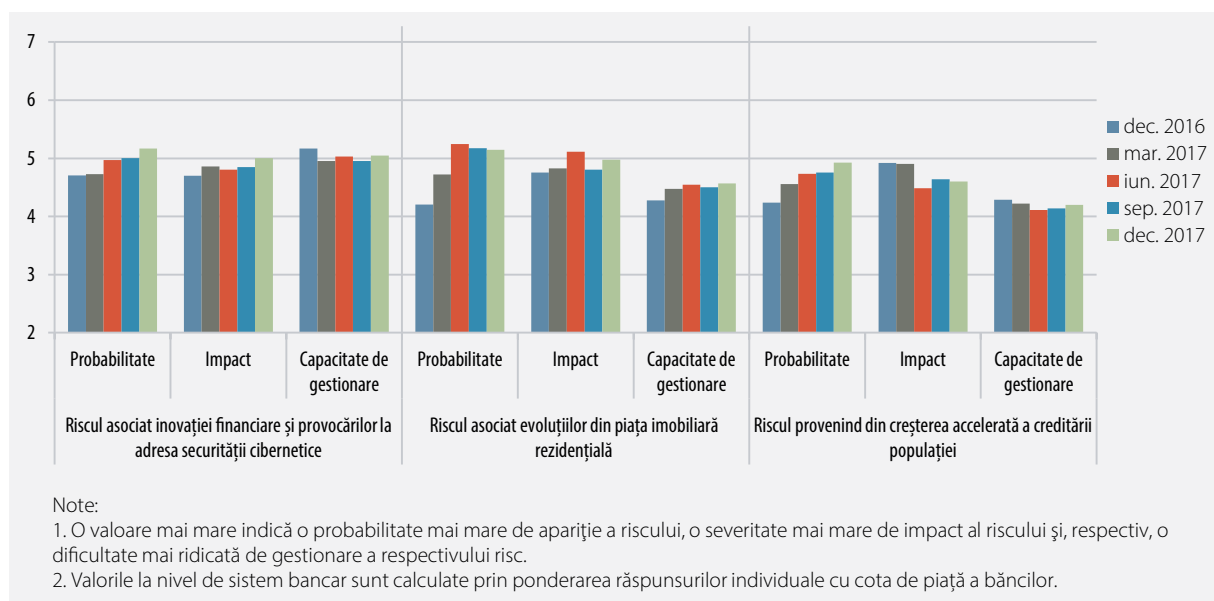
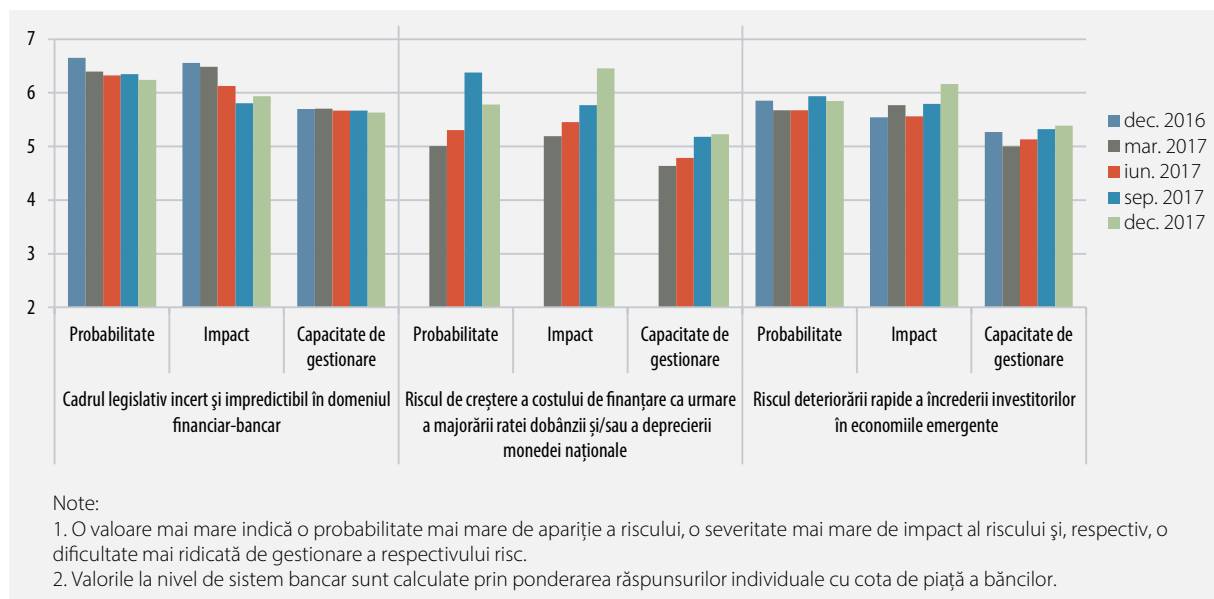
Răspunsurile băncilor privind severitatea impactului riscului de menținere a unei evoluții modeste a activității de creditare a sectorului companiilor nefinanciare, în condițiile unui mediu caracterizat de o disciplină la plată laxă, dar și ale existenței unui potențial de creștere sustenabilă a creditării, cu implicații negative asupra perspectivelor economice pe termen mediu și lung

Grafic 8c.

Răspunsurile băncilor privind dificultatea de gestionare a riscului de menținere a unei evoluții modeste a activității de creditare a sectorului companiilor nefinanciare, în condițiile unui mediu caracterizat de o disciplină la plată laxă, dar și ale existenței unui potențial de creștere sustenabilă a creditării, cu implicații negative asupra perspectivelor economice pe termen mediu și lung

Grafic 9. Evoluția răspunsurilor agregate ale băncilor referitoare la probabilitatea de apariție, impactul potențial și capacitatea de gestionare a riscurilor sistemice

Anexa 4

Structura chestionarului privind riscurile sistemice și precizări metodologice

Chestionar privind riscurile sistemice				
Denumirea instituției de credit:				
Data de referință: 31-12-2017				
Pentru scopurile acestui chestionar, noțiunea de risc sistemic se referă la „riscul de perturbare a sistemului financiar care poate genera consecințe negative grave pentru piața internă și economia reală” (Regulamentul (UE) nr. 1092/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 noiembrie 2010).				
1a	Vă rugăm să evaluați pentru următoarele 12 luni riscurile sistemice identificate la punctele 1-8 din tabelul de mai jos. De asemenea, vă rugăm să completați la punctul 9 al tabelului un alt risc sistemic identificat din perspectiva dumneavoastră.			
Riscuri sistemice	Importanța riscului (A)	Probabilitatea de apariție a riscului (B)	Impactul potențial asupra sectorului bancar (C)	Capacitatea băncii de gestionare a riscului (D)
1.				
Cadrul legislativ incert și impredictibil în domeniul financiar-bancar, cu implicații asupra solvabilității sectorului bancar				
2.				
Riscul asociat evoluțiilor din piața imobiliară rezidențială (de ex.: creșterea prețurilor imobilelor rezidențiale)				
3.				
Riscul asociat inovației financiare și provocărilor la adresa securității cibernetice				
4.				
Riscul provenind din creșterea accelerată a creditării populației				
5.				
Riscul de creștere a costului de finanțare ca urmare a majorării ratei dobânzii și/sau a deprecierei monedei naționale cu efecte negative asupra capacității de plată a debitorilor, în special a populației și IMM				
6.				
Riscul de intensificare a legăturii dintre sectorul bancar și sectorul public atât datorită expunerilor directe (de ex.: titluri de stat, credite acordate administrațiilor centrale și locale), cât și indirecte (de ex.: creditele „Prima casă”)				
7.				
Riscul de menținere a unei evoluții modeste a activității de creditare a sectorului companiilor nefinanciare, în condițiile unui mediu caracterizat de o disciplină la plată laxă, dar și ale existenței unui potențial de creștere sustenabilă a creditării, cu implicații negative asupra perspectivelor economice pe termen mediu și lung				
8.				
Riscul deteriorării rapide a încrederii investitorilor în economiile emergente în contextul evoluțiilor externe (de ex.: creșterea economică la nivel global, modificările de ordin politic și accentuarea tensiunilor geopolitice, sectorul bancar european) și/sau interne (de ex.: politici fiscale prociclice, adâncirea deficitului de cont curent)				
9.				
Explicații:				
(A) În clasificarea riscurilor în funcție de importanță, vă rugăm să utilizați următoarea scală de la 1 la 8, unde 1 este cel mai important risc, iar 8 este cel mai puțin important risc. Evaluarea importanței unui risc (A) combină: probabilitatea de materializare a acestuia (B) și impactul în caz de materializare (C), luând în calcul capacitatea băncii de a gestiona respectivul risc (D).				
(B) În clasificarea riscurilor în funcție de probabilitatea de apariție, vă rugăm să utilizați următoarea scală: Risc cu probabilitate 1=Nesemnificativă, 2=Foarte redusă, 3=Redusă, 4=Sub medie, 5=Peste medie, 6=Ridicată, 7=Foarte ridicată și 8=Sigură.				
(C) În clasificarea riscurilor în funcție de impactul potențial asupra sistemului financiar, i.e. pierderea așteptată condiționată de materializarea respectivului risc, vă rugăm să utilizați următoarea scală: Risc cu impact 1=Nesemnificativ, 2=Foarte redus, 3=Redus, 4=Sub medie, 5=Peste medie, 6=Ridicată, 7=Foarte ridicată și 8=Extrem de ridicată.				
(D) În clasificarea riscurilor în funcție de capacitatea instituției de credit de a gestiona respectivul risc înainte de apariție (i.e. cât de pregătită este banca dvs. de a lua măsuri <i>ex ante</i> pentru a reduce semnificativ riscul), vă rugăm să utilizați următoarea scală: 1=Fără probleme, 2=Foarte ușor de gestionat, 3=Ușor de gestionat, 4=Relativ ușor de gestionat, 5=Relativ dificil de gestionat, 6=Dificil de gestionat, 7=Foarte dificil de gestionat, 8=Nu poate fi gestionat.				

1b	Vă rugăm să furnizați, dacă este cazul, orice clarificări sau informații suplimentare considerați a fi necesare pentru o mai bună înțelegere a răspunsurilor de la punctul 1a.
Clarificări/ Informații suplimentare	
1.	
2.	

Analiza este realizată pe baza răspunsurilor instituțiilor de credit la chestionarul privind riscurile sistemice. Acesta este transmis celor mai importante 12 instituții de credit din sistem după valoarea activelor. Acestea dețineau circa 86 la sută din activele totale ale sectorului bancar în luna noiembrie 2017. Chestionarul este adresat persoanelor cu atribuții de conducere din cadrul departamentelor de administrare a riscului ale acestor instituții de credit.

Mecanismul analizei este următorul: pornind de la o serie de riscuri care pot fi considerate sistemice se solicită instituțiilor de credit participante o ierarhizare a respectivelor riscuri după importanța posibilelor consecințe asupra sistemului financiar. Totodată, instituțiile de credit evaluează care este capacitatea lor de a face față consecințelor în ipoteza concretizării riscului și care este probabilitatea de apariție a riscului sistemic. De asemenea, instituțiile de credit au posibilitatea să propună riscuri care, în opinia lor, sunt sistemice.

Metoda de agregare a răspunsurilor băncilor cu privire la cele trei elemente ale riscurilor (probabilitatea de apariție, severitatea impactului și capacitatea de gestionare a riscului) este media ponderată, factorul de ponderare fiind cota de piață a activelor acestora.

Scala folosită este de la 1 la 8, unde valoarea 1 reprezintă un risc cu o probabilitate de apariție nesemnificativă/fără probleme în a fi gestionat, iar valoarea 8 desemnează un risc cu o probabilitate de apariție sigură/care nu poate fi gestionat.

Abrevieri

BCE	Banca Centrală Europeană
BNR	Banca Națională a României
FMI	Fondul Monetar Internațional
IFN	Instituție financiară nebancaară
UE	Uniunea Europeană

